



CHET EL TA'LIMIDA MAKTABDAGI O'QITUVCHILAR VA O'QUVCHILARNING HUQUQLARI

Sharipova Hanifa Ziyoitdinovna

Buxoro shahar 22- IDUM, boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya: *Har bir bilim olayotgan bola ertami-kechmi ta'lim muassasasiga borishni boshlaydi. O'quvchining jamiyatdagi ma'lumotni qanday qabul qilishi va muloqot qilishi asosan maktab jamoasidagi munosabatlarga bog'liq. O'qituvchilar, ota-onalar va o'quvchilar o'rtasidagi aloqa chet el ta'lim tizimida "Ta'lim to'g'risida" gi qonuni bilan tartibga solinadi. Biroq, inson omili ham katta ahamiyatga ega. Sinfdagi yoki o'qituvchilar tarkibidagi do'stona muhit nafaqat ta'lim muassasasida bolalarning rivojlanishiga yordam beradi.*

Kalit so'zlar: *huquq, ta'lim tizimi, tartibga solingan, ta'lim to'g'risidagi qonun, mutaxassis.*

Abstract: *Every student sooner or later begins to attend an educational institution. How a student receives and communicates information in society depends largely on the relationships within the school community. Communication between teachers, parents and students in the foreign education system is regulated by the Law "On Education". However, the human factor is also of great importance. A friendly atmosphere in the classroom or among the teachers helps the development of children not only in the educational institution.*

Key words: *law, education system, regulated, law on education, specialist.*

O'qituvchi ma'lumotni bolalarga tushunarli shaklda etkazishi uchun u uchun barcha zarur sharoitlar yaratilishi kerak. O'qituvchilarning barcha huquqlari ta'lim muassasasi tomonidan hurmat qilinishi kerak. Ishga kirayotgan har bir mutaxassis yaxshi jihozlangan ish joyiga va qulay sharoitlarga ishonishi mumkin. Har bir maktabda mehnat xavfsizligi va xavfsizligi hurmat qilinishi kerak. Ammo, afsuski, sog'likni saqlash har doim ham mumkin emas. Bolalar bilan ishlash juda katta kuch va quvvat talab qiladi. Maktablarda o'qituvchilarning huquqlari tibbiy xizmatga ham tegishli bo'lishi bejiz emas. Har bir o'qituvchi mahalliy shifokordan yordam so'rashi mumkin. O'qituvchilar, shuningdek, ta'lim muassasasida bepul ovqatlanish huquqiga ega. Har bir o'qituvchi hurmat qilish, sha'ni va qadr-qimmatini himoya qilish huquqiga ega. Mutaxassis o'zining kasbiy manfaatlarini himoya qilishiga ishonishi mumkin. Agar maktab sharoitida qonunga rioya qilinmasa, o'qituvchi tegishli idoradan yordam so'rashga haqlidir. Bunday holda, ham ma'naviy, ham moddiy yordam mumkin.

O'qituvchi tegishli metodik adabiyot mavjud bo'lgan taqdirdagina talabalarga ma'lumotni sifatli taqdim etishi mumkin. Shuning uchun maktab mutaxassisni barcha kerakli darsliklar bilan ta'minlashi shart. Shu bilan birga, o'qituvchi talabalar va ota-onalardan kerakli kitoblarni talab qilishga haqli emas. Oddiy o'quv jarayonini ta'minlash ta'lim muassasasining vazifasidir.



O'qituvchi ta'lim muassasasida sodir bo'ladigan barcha jarayonlarning teng huquqli ishtirokchisidir. Shuning uchun har bir mutaxassis maktab ustavleri va qonunlarini qabul qilish to'g'risida o'z fikrlarini bildirishga haqlidir. Shu munosabat bilan o'qituvchi va talabani huquqlari o'zaro bog'liqdir. Umumta'lim yig'ilishlarida maktab qo'mitalarining maxsus tanlangan a'zolari ham ishtirok etishlari mumkin. Ishga kirishishdan oldin har bir mutaxassis nafaqat o'qituvchilarning huquqlarini, balki vazifalarini ham o'rganishi kerak. Avvalo, o'quv jarayonining har bir ishtirokchisi maktab ustaviga rioya qilishi, ichki mehnat qoidalariga muvofiq harakat qilishi va ma'muriyatning amaldagi qonunchilikka muvofiq barcha hujjatli talablarini bajarishi shart. Darsni olib boradigan o'qituvchi sinfdagi bolalar hayoti va sog'lig'i uchun javobgardir. Mutaxassis ularning har birining hayoti va sog'lig'ini himoya qilishni ta'minlaydi. Shuning uchun, o'quv jarayonini boshlashdan oldin siz xavfsizlik talablari bilan tanishishingiz va tegishli hujjatlarni imzolashingiz kerak. O'qituvchi maktab mulkining xavfsizligi uchun javobgardir. Sinflar davomida har bir mutaxassis bolalarga nafaqat asosiy mavzu bo'yicha, balki maktab jihozlari uchun javobgarlik bilan bog'liq masalalar bo'yicha ma'lumot berishi kerak. Savol tug'iladi: o'qituvchi talabani darsdan haydashga haqli emasmi? Agar bola ataylab nomaqbul xatti-harakat qilsa, o'qituvchi bu haqda yuqori rahbariyatga xabar berishga majburdir. Ammo, agar u maktab mulkini qasddan talon-taroj qilsa yoki boshqa o'quvchilarning hayoti va sog'lig'iga tahdid soluvchi harakatlarni amalga oshirsa ham, bolani ruxsatsiz chiqarib yuborish umuman mumkin emas. Maktablarda o'qituvchilarning huquqlari birinchi navbatda yuqori sifatli ta'lim jarayonini ta'minlash bilan bog'liq. Shuning uchun har bir mutaxassis o'z vaqtida attestatsiyadan o'tishi va o'z malakasini oshirishi shart. Shu bilan birga o'qituvchiga moddiy mukofot kafolatlanadi. Malaka darajasi qanchalik baland bo'lsa, ish haqi shunchalik yuqori bo'ladi. Har bir o'qituvchi, agar u o'z vazifalarini yaxshi bajaradigan bo'lsa, o'n uchinchi maoshga ishonishi mumkin. Avval o'qituvchi va talabani huquqlari muhokama qilinadi. Aynan o'qituvchilar va talabalar o'quv jarayonining asosiy ob'ektlari hisoblanadi. Shu bilan birga, voyaga etmaganlar o'z xatti-harakatlari uchun qonun oldida javobgar bo'lishlari mumkin emas. Shuning uchun ota-onalar yoki vasiylar ham beixtiyor ta'lim jarayoniga kirishadilar. Ular ta'lim muassasasi ma'muriyatidan yuqori sifatli o'quv jarayonini ta'minlashni talab qilish huquqiga ega. Faqat shu tufayli bolalar o'qituvchilardan to'liq bilim olish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bundan tashqari, ota-onalar o'qituvchilar va ma'muriyatdan xavfsizlik talablariga, shuningdek sanitariya-gigiyena rejimiga rioya qilishni talab qilish huquqiga ega. Ta'lim muassasasi devorlarida bolalarni o'qitish bilan bog'liq asosiy vazifalar mutaxassislarning elkasiga tushadi. Uyda ota-onalar bolaga o'tgan materialni mustahkamlashda yordam berishlari kerak. O'qituvchi onaga yoki dadaga tegishli uslubiy adabiyotlarni taqdim etishdan bosh tortishga haqli emas. Agar mutaxassislar va ota-onalar birgalikda ishlasa, o'quvchi yangi ma'lumotlarni tezroq o'zlashtirishi mumkin.

Har bir maktabda ko'pincha kontsertlar va boshqa ko'ngilochar tadbirlar o'tkaziladi. Ularda ota-onalar ishtirok etish huquqiga ega. Siz bunday tadbirlarda mutlaqo bepul ishtirok etishingiz mumkin. Har xil kontsertlar va musobaqalar nafaqat maktab



jamoasining mitingiga hissa qo'shadi. Onalar va dadalar turli tadbirlarni tashkil etishda ham ishtirok etishlari mumkin.

Ota-onalar ta'lim jarayonini yaxshilash uchun turli xil moliyaviy fondlarni yaratishga haqlidirlar. Yig'ilgan puldan sinfdan tashqari ishlar, ekskursiyalar va sinflarda ta'mirlash ishlari uchun pul to'lash mumkin. Oddiy ta'lim jarayoni faqat bolalar, o'qituvchilar va ota-onalar o'rtasidagi yuqori sifatli o'zaro munosabatlar sharoitida ta'minlanishi mumkin. O'qituvchi bolani sinfdan haydash huquqiga egami, o'quvchi hujjatli dalilsiz darslarni o'tkazib yuborishi mumkinmi - bu savollarning barchasi "Ta'lim to'g'risida" gi qonunida yozilib qo'yilgan. Ammo jamoada o'zaro tushunish, qo'llab-quvvatlash va xushmuomalalik bilan bog'liq bo'lgan aytilmagan qonunlar ham mavjud. Agar nafaqat uyda, balki maktabda ham sog'lom psixologik muhit hukm suradigan bo'lsa, o'quv jarayoni yuqori darajada amalga oshiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Хайдарова, Нигина Ганиевна, and Алибек Убайдуллоев. "Мы должны воспитать молодежь достойной наших великих предков, образованными и просвещенными личностями." *Достижения науки и образования* 5 (27) (2018): 44-45.

2. Xaydarova, Nigina Ganiyevna. "IMPORTANCE OF LESSON PLANS IN TEACHING PROCESS." *Zamonaviy dunyoda pedagogika va psixologiya: Nazariy va amaliy izlanishlar* 1.10 (2022): 68-70.

3. Razokovna O. M. et al. English Learning And Vocabulary Growing Methods //Journal of Positive School Psychology. – 2022. – С. 10628–10632-10628–10632.

4. Ganiyevna K. N. The peculiarities of making perfect lesson plan //Достижения науки и образования. – 2018. – №. 5 (27). – С. 45-46.